

Dr. Figen KARAFERYE

**SINIF YÖNETİMİ VE İLETİŞİM:
UYGULAYICILARA YÖNELİK
ÖNERİLER**

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2024

Aralık 2024

ISBN: 978-625-6134-71-3

Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

Proje numarası: 2024-59

Bu kitap, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin "100. Yılıımızda 100 Kitap" projesinde listelenmektedir.

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanuni iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

İlkokul Öğretmenime

Önsöz

İçinde bulunduğumuz yirmi birinci yüzyılda refah düzeyi yüksek toplumlar için sağlıklı bireylerin yetiştirilmesinin bir esas olduğu toplumsal yaşantı üzerine değerlendirmelerde bulunan hemen hemen her uluslararası düzeyde raporda yer almaktadır. Sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi ise, bilişsel, sosyal-duygusal ve mental yönleri dahil olmak üzere pek çok yönüyle bir bütün olarak bireylerin erken çocukluk döneminden itibaren desteklenmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, eğitim-öğretim süreçleri küçük yaştan itibaren bireylerin yaşamında önemli bir yere sahiptir. Toplum 5.0, Endüstri 4.0 ve dijital dünya gibi günümüzdeki trend kavramlar ışığında sağlıklı ve başarılı birey tanımını yapacak olursak, kendini ve çevresini anlayabilen, kendini iyi ifade edebilen, etkili iletişim kurabilen, amaç ve yön tayin edip iş birlikli süreçlerle ilerleyebilen ve de çatışma ya da problem durumlarını çözümlayebilen gibi tanımlamalarla karşılaşırız. Bireylerin küçük yaştan itibaren tanımlanan bu özellikleri, yaşamın içinden ortamlar olarak okul ve sınıflarında geliştirmesinin beklenmesi de kaçınılmazdır. Bu bağlamda, bu kitapta, bireyin yaşamına olan etkisinden yola çıkarak eğitim-öğretimin en temel düzeydeki parçası olan sınıf ortamının yönetimi, sınıf iletişim süreçlerine olan vurguyla ele alınmaktadır. İlkokul, ortaokul, lise ve üniversite düzeyindeki her öğrenci için sınıf ortamı, özellikle sınıf içi ilişkilere ve öğrenmeye olan etkisiyle önemli yere sahiptir. Dolayısıyla, sınıfın yönetimi ve liderliği, bireyin küçük yaştan itibaren bilişsel, sosyal-duygusal, akademik gibi çeşitli alanlarda farkındalık geliştirip beceri geliştirmesini etkiler.

Sınıf yönetiminin teorik temelleri yirminci yüzyıla dayanmakta olup güncel eğilimleri, sorunsalları ve çözümlerine ilişkin bulgularıyla araştırmaları sürmekte ve genişlemektedir. Eğitim yönetiminin bir alt bileşeni olan sınıf yönetiminin 1900'li yıllardan bu yana klasik, neoklasik, modern ve post modern yönetim yaklaşımlarının etkisiyle ele alındığı görülmektedir. Özellikle 1950'li yılların ardından sınıf yönetiminin eğitim alanında bir alt çalışma alanı olarak kimlik kazanmasıyla kuram ve araştırmaları hız kazanmış; davranışçı, ekolojik sistem perspektifi gibi çeşitli çerçevelerde ele alınmıştır (Brophy, 2006). Sınıf yönetimi, kısaca, öğrenme amaçlarına dönük olumlu öğrenme ortamının oluşturulması ve sürdürülmesiyle ilgilidir. Bunun için fiziksel (sınıf düzeni gibi), sosyal-duygusal (kişiler arası ilişkilerin düzenlenmesi- güven duyma gibi), öğretimsel (plan-program etkinlikleri), davranış düzenleme ve iletişim gibi alt boyutlara sahiptir (Ağaoğlu, 2021; Evertson ve Weinstein, 2006). Sınıf yönetiminin teorik temellerinin dayandığı yıllar ile günümüzdeki toplum ve birey yaşantılarının pek çok değişim ve gelişimi geçirmiş olduğu göz önünde bulundurulduğunda, özellikle son yıllarda sınıf yönetiminde sosyal-duygusal becerilere ve iletişime yönelik vurgunun arttığı görülmektedir. Uygulama düzeyinde, teorik bilgi ile uygulama arasındaki boşluğu giderme, öğrenci davranış sorunları, kültürler arası ve kişiler arası farklılıklar ile destek ihtiyacı, ve dijital gelişmeler/gereklilikler ile bunlara ilişkin çeşitli düzeylerde destek ihtiyacı gibi konular ve

ilgili çalışmaları dikkat çekmektedir. Bu nedenle, kitapta sınıf yönetimi ve iletişim konusunda teorik bilginin yanı sıra öğretmen ve öğrenciler için uygulamaya dönük çeşitli model, strateji ve etkinlikler yer almaktadır.

İlk bölüm olan *Sınıf Yönetimi* bölümünde, genel olarak sınıf yönetimi konusuna giriş yapılmakta, ikinci bölümde sosyal ve duygusal becerilerin sınıf yönetimindeki yeri, neye işaret ettikleri ve sınıf yönetiminde nasıl desteklenebilecekleri konusu ele alınmaktadır. Üçüncü bölüm olan *Sınıf Yönetiminde İletişim*'de, iletişim kavramı, sık karşılaşılan iletişim sorunları ve bu bağlamda geri bildirim yeri detaylandırılmaktadır. Dördüncü bölüm, sınıfta küçük/büyük gruplar ve iletişim süreçlerini ele almakta olup beşinci bölümde iletişimde çatışma yönetimi konusu irdelenmektedir. Altıncı bölüm olan *Mentorluk ve Koçluk Teknikleri ile İletişimi Güçlendirmek* te çeşitli teknik ve araçlar ile gelişmiş iletişim süreçlerine dikkat çekilmektedir. Son bölüm olan *Dijital Sınıflar ve Dijital Öğrenme Ortamlarında İletişim* bölümünde ise dijital öğrenme ortamlarında ve dijital araçların entegre edildiği öğrenme süreçlerinde sağlıklı iletişimi sürdürmenin çeşitli yolları ele alınmaktadır.

Her bölüm bir yansıtıcı uygulama kısmı ile bitmektedir. Yansıtıcı uygulama kısımlarında yer alan soru ve etkinlikler, okuyucunun kendi deneyimleri üzerinden bölümde ele alınan konunun tekrar gözden geçirilmesi, teorik bilgi ile sahadaki uygulama deneyiminin bütünleşmesi ve okuyucunun sınıftaki uygulamalarına yeni fikirler transfer edebilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, ilgili kısımlarda öğretmenler arası meslektaş paylaşımlarına işaret eden etkinlikler yer almakta olup bölüm konuları odağında meslektaşlar arası iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ile sorunlara ortak çözümler üretilebilmesi teşvik edilmektedir.

Kitabın, sınıf yönetimi ve iletişimi konusuna ilgi duyan tüm okuyuculara katkı sağlamasını içtenlikle temenni ederim.

Kitap çalışmasının hazırlanmasında, yazarın araştırmacı ve içerik geliştirici olarak yer aldığı birtakım uluslararası projelerdeki kendi çalışmalarından (alan yazın, saha ve mesleki gelişim kurs içeriği geliştirme çalışmaları), kullanılan içeriği güncelleyip genişletmek suretiyle, kısmen yararlanılmıştır. İlgili projeler: *DigiSEL - Digitally Improving Social and Emotional Skills of Primary School Teachers* (Proje no: 2020-1-TR01-KA226-SCH-098576, European Union Strategic Partnerships) ve *MOCAT- Modern Competencies of Academic Teachers - The Key to Modern HEI* (Proje no: PPI/APM/2018/1/00030/U/001, NAWA Polish National Agency for Academic Exchange).

Bu kitabın ortaya çıkmasında katkısı olan Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Cumhuriyet'in 100. Yılında 100 Kitap Projesi ekibine teşekkürlerimi sunarım.

Dr. Figen KARAFERYE
KÜTAHYA

İçindekiler

Önsöz.....	V
------------	---

Bölüm 1. Sınıf Yönetimi

Etkili sınıf yönetimi için nelere dikkat edilmeli?.....	3
Yansıtıcı uygulama.....	5

Bölüm 2. Sınıf Yönetimi ve Sosyal-Duygusal Beceriler

I. Büyük Beş Alan (Big Five) çalışmaları.....	9
II. CASEL Çerçevesi.....	13
Sınıf yönetiminde temel olarak sosyal-duygusal becerileri nasıl destekleyebilirim?.....	16
Yansıtıcı uygulama.....	16

Bölüm 3. Sınıf Yönetiminde İletişim

Sözlü ve sözsüz dili etkili kullanmak	24
Sözlü ve sözsüz dili etkili kullanmada stratejiler	25
Sınıf yönetiminde iletişimde sık karşılaşılan sorunlar	27
Sınıftaki iletişimin bir parçası olarak geri bildirim.....	32

Geri bildirimde hangi teknik ve araçlardan faydalanabilirim?	34
Yansıtıcı uygulama.....	37

Bölüm 4.

Sınıfta Gruplar ve Grup İletişimi Süreçleri

Grup türleri.....	41
Sınıfta grup süreçlerini nasıl etkili yönetebilirim?.....	42
Tartışma süreçlerinde izlenebilecek stratejiler	44
Grup gelişim modelleri.....	48
Yansıtıcı uygulama.....	51

Bölüm 5.

Sınıf İletişiminde Çatışma Yönetimi

Çatışma yönetimi konusunda öğrencilerimde nasıl farkındalık geliştirebilirim?.....	60
Çatışma yönetimi modelleri.....	61
I. A-E-I-O-U Modeli	61
II. 4R Yöntemi	62
III. Güvenli Okul Ortamları için Uygulamalar.....	63
Yansıtıcı uygulama.....	64

Bölüm 6.

Mentorluk ve Koçluk Teknikleri ile İletişimi Güçlendirmek: Etkinlik ve Araçlar

Mentorluk nedir?.....	67
Koçluk nedir?	69

I. ELECTRIC	70
II. GROW.....	71
Pratik bir şekilde sınıf yönetiminde mentorluk ve koçluk tekniklerini kullanmaya nasıl başlayabilirim?.....	71
İletişimi güçlendirmede mentorluk ve koçluk teknikleri.....	72
I. Sınıfta koçluk ve/veya mentorluk ilişkisini kurma ve yönetme	73
II. Hedeflerin belirlenmesi.....	76
III. Durumu netleştirme ve bağlamı anlama.....	77
IV. Kişisel farkındalığın geliştirilmesi	78
V. Diğer kişilerin davranışlarını anlamak.....	79
VI. Engellerle başa çıkmak.....	79
VII. Yaratıcı düşünceyi teşvik etmek	81
VIII. Ne yapılacağına karar verme.....	81
IX. Eyleme bağlı kalma.....	82
X. Kendi tekniklerinizi oluşturma.....	82
Yansıtıcı uygulama.....	82
Dijital sınıflarda iletişim süreçlerini nasıl destekleyebilirim?.....	86
I. Davranış beklentileri, kurallar ve prosedürleri oluşturmak.....	87
II. Öğrencilerin öğrenmede özerk ve öz yönelimli olmaları için destek sağlamak	88
III. Akademik öğrenme ve sosyal-duygusal öğrenmeyi desteklemek için öğretim yaklaşımlarını çeşitlendirmek.....	91
IV. Öğrencilerin ders takibini, görev ve sorumluluk bilincini desteklemek	96
Yansıtıcı uygulama.....	100
KAYNAKÇA.....	101